

จากรองคณบดี คณะศึกษาศาสตร์ มศว ภาคใต้

(ผศ.วิจิตร วิจิตรสงวน)

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และครูเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการศึกษาให้ดำเนินไปในแนวทางที่พึงประสงค์ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2535 ได้กำหนดนโยบายให้มีการปฏิรูปการฝึกหัดครูและพัฒนาครูประจำการ โดยมุ่งให้เป็นการพัฒนาวิชาชีพเฉพาะเพื่อสร้างจิตสำนึกของการเป็นครู พัฒนาความรู้ความสามารถทั้งทางวิชาชีพครู และวิชาการให้ได้มาตรฐาน และยกฐานะของวิชาชีพครูให้สูงขึ้นทัดเทียมกับวิชาชีพชั้นสูงอื่น ๆ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเห็นความสำคัญของครูจึงได้เร่งดำเนินการปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยได้เสนอแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นชุดหนึ่ง ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อระดมความคิดและจัดทำหลักการ และวิธีการ การปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อนำเสนอคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแล้วในคราวประชุมเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2536 โดยมีหลักการและวิธีการ การปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาดังนี้ (จากเอกสารของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี)

หลักการและวิธีการ การปฏิรูปการฝึกหัดครู พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา

แนวคิดหลัก: ครูเป็นปัจจัยหลักของความสำเร็จ

ปัจจัยสำคัญที่สุดของการศึกษา คือ ครู เพราะครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ และพัฒนาการทุกด้านของผู้เรียน ซึ่งจะเติบโตเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต การพัฒนาคุณภาพและ ประสิทธิภาพของครูจึงเป็นภารกิจสำคัญที่รีบด่วนอันจะนำไปสู่ความสำเร็จด้านต่าง ๆ ของการพัฒนาการศึกษาโดยรวม

แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ซึ่งเป็นแผนแม่บทในการจัดการศึกษาของประเทศอยู่ในขณะนี้ได้เจาะจงกำหนดนโยบายให้มีการปฏิรูปการฝึกหัดครูและพัฒนาครูประจำการ โดยมุ่งให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงเพื่อฟื้นฟูความเชื่อมั่นของประชาชน และ

เพื่อสร้างจิตสำนึกของความเป็นครู พัฒนาความรู้ความสามารถทั้งทางวิชาชีพครูและวิชาการให้ได้มาตรฐานสูง และยกฐานะวิชาชีพครูให้สูงขึ้น โดยการเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตและการใช้ตลอดจนการพัฒนาครูและบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งปรับปรุงสวัสดิการให้บุคลากรในสถาบันการศึกษาทุกระดับเกิดความมั่นคง และเพื่อมีขวัญ กำลังใจสูงขึ้น

วิธีการเปลี่ยนแปลง (Strategy)

การสรรหาคนเก่งคนดีเข้าเรียนวิชาชีพครู

เพื่อสรรหาคนเก่งคนดีเข้าเรียนวิชาชีพครู จึงเห็นควรกำหนดวิธีการในการรับคนเข้าศึกษาวิชาชีพครู 3 วิธี ประกอบกันดังนี้

ก. รับนักศึกษาเข้าเรียนหลักสูตรเข้าตามโครงการคุรุทายาท โดยกำหนดเป้าหมายการรับเป็นร้อยละ 50 ของจำนวนครูที่เกษียณโดยเฉลี่ยแต่ละปี นักศึกษาในโครงการคุรุทายาทต้องเป็นผู้มีผลการเรียนดีอยู่ในกลุ่มนำหนึ่งในสี่แรกของผู้จบหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียน โดยผ่านการประเมินความสามารถ ศักยภาพนิสัยใจคอ และความถนัดตามธรรมชาติ นักศึกษาตามโครงการคุรุทายาทให้ได้รับทุนทุนละ 25,000 บาทต่อปี จนจบการศึกษาแล้วบรรจุเข้ารับราชการครู

ข. รับนักศึกษาทั่วไป โดยมีการคัดเลือกผู้ที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับดี (หนึ่งในสามแรกของร้อยละ) และผ่านการทดสอบทัศนคติ ความถนัด และความสามารถเข้าเรียนวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาที่มีฐานะขาดส่นให้จัดสรรทุนการศึกษาให้ (ทุนครูสงเคราะห์) โดยมีจำนวนทุนประมาณร้อยละ 25 ของจำนวนครูที่จะเกษียณโดยเฉลี่ยแต่ละปี ทุนละ 15,000 บาทต่อปี จนจบการศึกษา

ค. รับผู้จบปริญญาตรีและจบปริญญาโทสาขาอื่น ๆ เช่น อักษรศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ เทคโนโลยีสาขาต่าง ๆ เข้าเรียนวิชาชีพครู 1 ปี เพื่อรับวุฒิปริญญาตรีวิชาชีพครู เมื่อได้รับการบรรจุเข้าเป็นครูแล้วได้รับการติวค่าเงินเดือนเพิ่มขึ้นจากการที่มาเรียนเพิ่มอีก 1 ปี ดังกล่าว และหากเป็นผู้จบปริญญาตรี หรือปริญญาโทในสาขาที่ขาดแคลนครูสาขานั้น ๆ แล้วมาเรียนวิชาชีพครูเพิ่มเติมอีก 1 ปี ให้จัดสรรทุนการศึกษาให้ทุนละ 30,000 บาทต่อไป

วิธีการเสริม

ก. ปรับปรุงหลักสูตรศิลปศาสตร (Arts & Sciences) ของสถาบันราชภัฏเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจโลก ชีวิต และสรรพสิ่ง เมื่อจบการศึกษาแล้วเป็นผู้ใหญ่พอตัวและสมดุลทางความคิดความสามารถทำงานได้กว้างขวางหลายทางเลือก

ข. จัดให้มีหอพักอยู่ประจำโดยจัดให้นักศึกษาวิชาชีพครูทุกคนอยู่โดยจัดระบบหอพักเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพื้นฐานวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อพัฒนานักศึกษา

ครูให้มีมาตรฐานภาพและวัฒนธรรมของการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน ที่มุ่งพัฒนาบ่มเพาะหล่อหลอมให้มีวัฒนธรรม มีจิตสำนึกและอุปนิสัยที่พึงประสงค์แห่งความเป็นครู

ค. ปรับปรุงระบบตำแหน่งและการประเมินเข้าสู่ตำแหน่งของครู รวมทั้งอัตราเงินเดือนครูให้เหมาะสมกับการที่วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง และเพื่อเป็นการดึงดูดคนเก่งคนดีเข้าเรียนวิชาชีพครู และเพิ่มศรัทธาที่จะเป็นครู โดยให้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูเป็นผู้นำดำเนินการโดยเร็ว

การพัฒนาคณาจารย์ทางครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์

ก. เปลี่ยนการเรียนการสอนให้ครูผู้สอนและผู้เรียนในสถาบันผลิตครูทุกระดับมีการวิสาสะใกล้ชิดกัน เรียนรู้ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของความรู้ความคิดในโลกปัจจุบันและอนาคต ด้วยกันอย่างสร้างสรรค์ (interactive learning) แทนการเรียนแบบ "ครูให้-ศิษย์รับ"

ข. วิธีการพัฒนาคณาจารย์ทางครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์

จัดหาครู อาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถสูงเข้ามาสู่ระบบ โดยสอดคล้องสรรหาผู้รู้มาช่วยพัฒนาอาจมีการแลกเปลี่ยนระหว่างสถาบันกับมหาวิทยาลัยทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งจะก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์เกิดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงเพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ขึ้นเป็นกระบวนการแสวงหาความเข้มแข็งทางวิชาการ (academic excellence)

การพัฒนาคณาจารย์ควรเริ่มที่ระดับผู้บริหารหรือผู้นำ (key persons) ก่อนแล้วให้ผู้บริหารหรือผู้นำเหล่านี้เป็นฐานในการขยายผลไปยังครู อาจารย์ส่วนใหญ่ต่อเนื่องกันไป ในลักษณะของการขยายผลแบบทวีคูณ (multiplier effect) ทั้งนี้เพื่อเป็นการให้โอกาสผู้นำโดยธรรมชาติ (natural leaders) มากกว่าผู้นำโดยสถานภาพ (status leaders)

ส่งเสริมให้คณาจารย์ได้แสวงหาความรู้ความเข้าใจให้มีโลกทัศน์กว้างอันจะมีผลต่อการทำงาน และคิดอะไรได้ไกล

จัดทุนจัดโอกาสให้ไปศึกษาอบรมดูงานแลกเปลี่ยนประสบการณ์กันทั้งในและต่างประเทศ โดยต้องทำอย่างต่อเนื่อง

จัดหลักสูตรการฝึกอบรมในลักษณะที่จะโน้มนำให้คณาจารย์ตระหนักถึงคุณค่าและเกียรติภูมิอันได้มาจากหน้าที่ความรับผิดชอบที่สังคมมอบให้ รวมทั้งตระหนักถึงคุณค่าที่จะพัฒนาตนเองไม่หยุดยั้ง

จัดสัมมนาอย่างเข้ม (intensive courses) สำหรับคณาจารย์ทุกระดับตั้งแต่ผู้บริหารถึงครูผู้สอนโดยจัดทำเป็นโครงการต่อเนื่อง และระดมผู้ทรงคุณวุฒิโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากกรมการฝึกหัดครูและมหาวิทยาลัยที่มีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ มาร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด

การสัมมนา ฝึกอบรมควรมุ่งอนาคตบนพื้นฐานความเข้าใจอดีตและปัจจุบัน ควรพัฒนาระบบการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของข่าวสารข้อมูลที่เคลื่อนไหวรวดเร็วในแต่ละช่วงเวลา พัฒนาให้คนเข้าถึงวิธีการหาความรู้ให้ได้ และเข้าใจเครือข่ายการเรียนรู้ระบบข้อมูลต่าง ๆ ในกระแสโลกาภิวัตน์

การดำเนินการฝึกอบรมผู้บริหารระดับสูงควรให้รอบทิศทางและหลักการเท่านั้น ให้คณาจารย์ได้จัดหลักสูตรที่จะพัฒนากันเองแล้วเสนอขอความสนับสนุน

ส่งเสริมให้มีอาจารย์อาคันตุกะ ทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศเป็นการแลกเปลี่ยนคณาจารย์ระหว่างสถาบันเพื่อให้เกิดความเคลื่อนไหว ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ควรศึกษาวิธีการฝึกอบรมของภาคธุรกิจและเอกชนที่มีประสิทธิภาพและเจาะจง ดูการใช้เงินใช้ทรัพยากรในการพัฒนาคนให้ทันสมัยในโลกของการแข่งขันเพื่อนำประกอบการพิจารณาการจัดทำแผนการฝึกอบรม จัดสรรทรัพยากร และระบุงบประมาณที่ชัดเจนในการพัฒนา คณาจารย์

งบประมาณในการดำเนินการพัฒนาอาจารย์จะต้องเป็นเงินอุดหนุนที่มากเพียงพอที่จะดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง โดยต้องระบุสัดส่วนของงบประมาณส่วนนี้ให้ชัดเจนและรัฐต้องให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

การเปลี่ยนแปลงต้องสัมพันธ์กับวัฒนธรรมของครูไทย โดยดำเนินการพัฒนา คณาจารย์ประเภทที่พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงหรือประเภทหัวก้าวหน้าก่อนคณาจารย์เหล่านี้จะค่อย ๆ เข้า มาทดแทนคณาจารย์ที่ไม่ยอมเปลี่ยนแปลง ไม่ควรทำอย่างฉับพลันจนทำให้ผู้ไม่ยอมเปลี่ยนแปลง หวาดหวั่นและตื่นตระหนก

สำหรับครู อาจารย์ในสถาบันผลิตครู ที่ไม่ต้องการความเปลี่ยนแปลงกฎของการแข่งขันและกระบวนการ (movement) ที่ก่อตัวขึ้นจะโน้มนำให้เขายอมรับกันเองและยอมเปลี่ยนแปลงในที่สุด

พัฒนาคุณภาพบัณฑิตศึกษาวิชาครุศาสตร์ทุกแห่งให้เข้ม เคียงบ่าเคียงไหล่ มาตรฐานต่างประเทศ

การปฏิรูปการเรียนการสอนในการผลิตครู

ก. สร้างวัฒนธรรมการศึกษาใหม่ ให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองโดยมีครูเป็นผู้แนะนำสนับสนุนและติดตามผลการเรียนมากกว่าครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้ ทั้งนี้อาจกระทำได้โดย:

ปรับปรุงห้องสมุดและจัดหาหนังสือ เอกสาร วัสดุการเรียนการสอนให้เป็นศูนย์สารสนเทศให้เพียงพอและเอื้อต่อการศึกษาและค้นคว้าของนักศึกษาด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ในการนี้จำเป็นต้องจัดหาเครื่องช่วยในการเรียนการสอนได้แก่ สื่อต่าง ๆ คอมพิวเตอร์ และวิดีโอ ให้พร้อม

ใช้กระบวนการกลุ่ม (group dynamics) ในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

ข. ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง ชุมชน วิถีชีวิตของชาวบ้าน ชาวเมือง ประเทศชาติและประชาคมโลก ตลอดจนรู้จักคิดวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อเกิดการเรียนรู้จากสภาพที่เป็นจริง และยังเป็นการสร้างความเข้าใจความผูกพันกับชุมชนท้องถิ่นในการนี้อาจจะทำได้โดย:

เตรียมอาจารย์ของสถาบันผลิตครูให้มีความรู้กว้างขึ้นเกี่ยวกับสังคมวิทยา มานุษยวิทยา วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมือง โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาเหล่านี้จาก มหาวิทยาลัยมาร่วมวางแผนดำเนินการ

จัดหลักสูตรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่น

จัดหาเงินสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมหรือโครงการศึกษาวิจัยภาคสนามของ นักศึกษาและอาจารย์เพื่อการเรียนรู้ชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนการให้บริการทางวิชาการแก่ท้องถิ่น ในเรื่องที่มีฐานความรู้ความเข้าใจ

จัดให้มีเวที (forum) ทางวิชาการของอาจารย์และนิสิตนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องเพื่อพัฒนาความคิดความรอบรู้

ค. สร้างและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ โดย:

สรรหาครูที่มีความรู้ความสามารถขั้นเยี่ยม (master teachers) แล้วสร้างเครือข่ายการถ่ายทอดความรู้ ความสันทัดให้แก่ครูในวงการศึกษาอย่างเข้มและต่อเนื่อง

สรรหาผู้รู้ผู้ชำนาญการชาวบ้าน เพื่อให้เป็นแหล่งความรู้สำหรับนักศึกษาและ อาจารย์ได้ศึกษาหาความรู้

จัดตั้งกลุ่มงานหรือองค์กรเพื่อทำหน้าที่ศึกษาและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ที่ ทันสมัยทันเหตุการณ์

ง. ส่งเสริมให้อาจารย์ของสถาบันผลิตครูเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอนให้มากขึ้น โดย:

สร้างกลไกและแรงจูงใจเพื่อให้อาจารย์ของสถาบันผลิตครูออกไปสอนและ/หรือศึกษาวิจัยในโรงเรียนประถมศึกษา มัธยมศึกษา และสถานศึกษาประเภทต่าง ๆ เพื่อนำเอา ประสบการณ์ใหม่มาพิจารณาปรับเปลี่ยนวิธีการให้สอดคล้องกับปัญหาการเรียนการสอนที่ ต้องการปรับปรุง

จัดทำโครงการแลกเปลี่ยนอาจารย์ของสถาบันผลิตครูกับอาจารย์ของโรงเรียน ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และสถานศึกษาประเภทต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ระหว่างสถาบัน

จ. จัดให้มีโครงการพัฒนาระบบการเรียนรู้ของนักศึกษาครูโดยให้สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการโครงการพัฒนาระบบการเรียนรู้ นักศึกษาครู (โดยมีอธิบดีกรมการฝึกหัดครูเป็นหลัก) กรรมการประกอบด้วยนักการศึกษา ภาค เอกชน ที่มีความรู้ความสามารถ องค์กรชาวบ้านและผู้ทรงคุณวุฒิ

ฉ. ปรับปรุงวิธีการวัดผล โดยเน้นการแสดงผล ความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเชื่อมโยงข้อสนเทศ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่พัฒนาศักยภาพมากกว่าการตอบ ข้อสอบสัมฤทธิ์ผลวิชาต่าง ๆ ผ่าน

การพัฒนาครูประจำการ

จัดงบประมาณเพื่อการพัฒนาครูประจำการไว้เป็นการเฉพาะ ระบุเป็นร้อยละของงบประมาณที่ได้รับให้เห็นความสำคัญชัดเจน โดยศึกษาเปรียบเทียบจากภาคธุรกิจ

จัดตั้งศูนย์การฝึกอบรมครูประจำภาค เพื่อให้สามารถฝึกอบรมครูได้ตลอดปี ศูนย์ดังกล่าวจัดให้มีบุคลากรฝึกอบรม เครื่องมืออำนวยความสะดวกและห้องพักอาศัยเลือกสถาบันราชภัฏบางแห่งเป็นศูนย์การฝึกอบรม และให้หน่วยงานใช้ครูจัดครูหมุนเวียนเข้ารับการอบรม

ให้หน่วยงานผลิตครูร่วมดูแลรับผิดชอบครู ในขั้นการทดลองปฏิบัติราชการ (ขั้น Probation หรือ Induction)

ส่งเสริมให้ครูรวมตัวกันตามสาขาวิชา เพื่อเป็นกลุ่มวิชาชีพเฉพาะเป็นองค์กรเพื่อพัฒนาตนเอง และมีการฝึกอบรมกันเอง

จัดเงินอุดหนุนแก่ชมรม สมาคมครูเฉพาะทาง เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ดนตรี ฯลฯ เพื่อให้ทำหน้าที่ฝึกอบรมครูที่เป็นสมาชิก

สรรหาเลือกเฟ้นครูที่มีความรู้ความสามารถเป็นเยี่ยมมาเป็นวิทยากร (Master teachers) ฝึกอบรม แล้วให้ครูเหล่านี้จัดทีม เพื่อทำการฝึกอบรมครูอื่น ๆ ต่อไปเป็นเครือข่าย เมื่อมีการจัดตั้งราชวิทยาลัยครูศาสตร์ ครูที่เป็น Master teachers เหล่านี้ควรได้รับเกียรติเข้าเป็นสมาชิกเพื่อเป็นแบบอย่างและเป็นการกำลังใจแก่ครูส่วนใหญ่

แสวงหาวิทยากรจากผู้รู้ผู้ชำนาญที่อยู่ในชุมชน เพื่อเป็นแหล่งให้การเรียนรู้ที่ต้องการ และจัดตั้งเป็นเครือข่ายการเรียนรู้

ให้ปรับปรุงการลาพักเพื่อศึกษา (Subbatical leave) ของสถาบันอุดมศึกษาที่จะอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ แล้วนำมาใช้ประโยชน์ในการฝึกอบรมครูประจำการ

สร้างแรงจูงใจให้ครูอยากเรียนรู้และอยากเข้ารับการฝึกอบรม

ให้หน่วยงานใช้ครูและศูนย์ฝึกอบรมร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการเตรียมการ การดำเนินการ และการติดตามผลการฝึกอบรม ตลอดจนจัดให้มีเครื่องมือประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพของการฝึกอบรม

การเลื่อนระดับของครูควรมีข้อบังคับผูกพันว่าจะต้องผ่านการอบรมอะไรบางอย่างเป็นขั้นตอน โดยกำหนดให้ครูแต่ละคนเข้ารับการอบรมอย่างน้อยในทุก ๆ 5 ปี หรือตามจำนวนปีที่จะตกลงกัน

รูปแบบการฝึกอบรมครูประจำการ

การพิจารณารูปแบบของการจัดอบรมครูประจำการ ตั้งอยู่บนพื้นฐานสำคัญ 2 ประการ คือ

ก. รูปแบบที่พิจารณาจากฐานของความมุ่งหมาย (objective-based) แบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ

ลักษณะที่ 1 การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของครู ได้แก่ การฝึกอบรมด้านเนื้อหาและวิธีการสอนตามลักษณะวิชา หรือตามระดับชั้นและการอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารและบริการ

ลักษณะที่ 2 การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถในวิชาชีพครู เช่น การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มวิทยฐานะ

ลักษณะที่ 3 การฝึกอบรมเพื่อแก้ปัญหาสำคัญทางการศึกษาของชาติ เช่น การอบรมเพื่อแก้ปัญหาลดสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำในบางวิชา อันเป็นผลมาจากการประเมินในระดับภูมิภาคหรือระดับชาติ การอบรมเพื่อผลักดันนโยบายทางการศึกษาที่สำคัญ เป็นต้น

ข. รูปแบบที่พิจารณาจากฐานของพฤติกรรม (performance-based) คำนึงถึงบทบาทของผู้เข้ารับการอบรมและผู้ให้การอบรม แบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ

ลักษณะที่ 1 การฝึกอบรมที่เน้นวิทยากรเป็นศูนย์กลาง วิทยากรเป็นผู้ให้ผู้ถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ ผู้เข้ารับการอบรมเป็นผู้รับ

ลักษณะที่ 2 การฝึกอบรมที่เน้นสื่อเป็นศูนย์กลาง เช่น การเรียนโดยสื่อประเภทต่าง ๆ

ลักษณะที่ 3 การฝึกอบรมที่เน้นผู้เข้ารับการอบรมเป็นศูนย์กลาง เน้นให้ผู้เข้ารับการอบรมเป็นผู้กระทำ ผู้ให้การอบรมเป็นผู้มีบทบาทสนับสนุนและช่วยเหลือ